

smatrala kot gola istina, ne zahtevajoča nikacega lastnega premišljevanja. To pa ne bi nikakor smelo biti, ker o marsičem, kar smatramo za golo istino, izrekli so najboljši misleniki vseh časov užé davno uničujočo sodbo, ali pa se še celó o njenej pravobitnosti zjedini niso. S takim poučevanjem napolnuje se res otroški duh z mnogobrojno stvarino; a manjka jej pravega jedra, ki naj bi vzkalilo le iz samosvoje presoje, ker le jedino to jamči dolgotrajno prepričanje. V obče pa bi bil duh naših otrok mnogo spretnejši, ko ne bi vzgojitelji sami namesto njih mislili, temveč pustili, da otroci sami mislijo.

Človek se kaj rad prepusti onemu duševnemu dremu, v katerem se odreče vsacemu resnemu sojenju ter zadovolji s tem, da ponavlja sóde družih. Zato pa se mu mora užé zgodaj vzbujati razsodnost in krepiti zaupljivost v lastno duševno silo. To se godí s tem, da se otrok kolikor móči mnogokrat napotuje k sojenju, da se mu vzbuja potreba sojenja ter da mu postane ono tako rekoč navada. Vzgojitelj naj vsikedar ne pové otroku sóda, kadar izprevidi, da more otrok sam soditi. Vpraša naj ga, kako on o tej ali onej stvari misli. Vender se je varovati vsake skrajnosti. Slepó vzprijemanje tega, kar drugi rekó, je ravno tako graje vredno, kot preglasno in drzno sojenje.

Ako hočemo torej, da naši otroci ne pozabijo lastnega mišljenja, mej tem ko se priučevajo onemu, kar so užé drugi mislili, skrbimo za to, da se ničesa ne učé, česar ni soglasno mnenje učenjakov kot pravo izpoznalo in česar ne ustreza radoznalosti otroškega duha. Vsak stavek, katerega podamo učečej se mladini, bodi jedrovit in tako ustvarjen, da mogočno deluje na otroško vzobraznost. Pri tem ne bodimo tesnosrčni in pedantični ter ne zahtevajmo, da bi morali otroci ravno takó pojmovati, kot se to v naši glavi godí; s tem bi užé v kali zadušili lastno otroško mišljenje in nikedar ne bi vzgojili iz njih zavedenih in bistrih glav. Otroški duh napolnil bi se z meglenimi podobami, katerih ne bi mogel nikedar očistiti, in posledek temu bile bi raznotere zmote v poznejšem življenji. Vsaka blodnja pa in vsaka zmota, katero vcepjamo v možjane naših otrok, ali vsaj dopuščamo, da se to godí, bode naše otroke storila nesrečne, nas pa bode osramotila. Vsako zanemarjanje razvoja otroške razsodnosti bode se maščevalo še nad poznimi rodovi.

Učiteljska zborovanja v Ljubljani.

III.

Občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani.

(V 5. dan septembra t. l. ob 9. uri dopóldne v čitalnični dvorani.)

(Dalje.)

Gosp. Lapajne: Težko mi bode kaj tehtnejšega povedati od gosp. Govekarja; težko mi je ovreči, kar je navodil, kajti povedal je v občne moje misli in moja načela. Prav pa je, da se še dalje pomenimo o tej stvari. Misli se, da bode nova šolska postava s predloženo novelo dosti predrugačena, posebno, ako beremo poročila nemških učiteljev, misli se, da se bode s to novelo pričelo novo življenje, in da bode potem nova postava izvrstna. Mogoče, da se motimo. Človek je človek, in mogoče je, da poskuša kaj v tem ali unem kraji, posebno v tistih deželah, kjer je šolstvo dobro uredjeno. Nemška in češka dežela ste jako dobro uredjeni, kar se tiče šolstva; pri nas na Kranjskem in sploh po Slovenskem ni še vse tako. Jaz bi rekel, da se je po Nemškem več storilo nego tukaj. Pa tudi na Nemškem niso imeli samo šolske postave pred soboj, nego so izvrševali tudi druge namene. Naše šolstvo še ni na tej stopnji — posebno pri nas na Kranjskem ne. V tem obzira je boljše v sosednih deželah na Štajerskem in v Primorji. Jaz bi se drzil trditi, da je pri nas 13% mladine, ki ne hodi v šolo, a to je veliko število, ako pomislimo,

da marsikaki kmet plačuje šolski davek, a njegovi otroci pa ne uživajo šolskega pouka. Zatorej bi treba bilo, da bi se v tej zadevi to vse zboljšalo. — A kaj je z novelo? če jo pogledujemo, vidimo nekaj novih paragrafov, katerih ni bilo v šolskeji postavi od leta 1869., in ki niso kaj praktični; nad mnogimi paragrafi pa se potem pameten pedagog ne more spodtikati; vendar pa so se nad njimi spodtikali nekateri nemški pedagogi — in imajo morda s svojega stališča tudi prav.

Ali če pomislimo, da je to novelo predložila zdanja vlada, če premislimo, kakšen dober namen ima zdanja vlada nasproti národom, katere hoče pomiriti, in za katere hoče, da bi vsi v sporazumljenji živeli, če pomislimo, da zdanja vlada pripoznava, da je národni jezik prvo sredstvo za izobraževanje mladine sploh, če pomislimo, da se pri nas Slovencih pokazujejo, da so v uredih in v šoli že tudi priznali naš jezik, če premislimo, da je tudi v srednjih šolah in v učiteljišču že začetek storjen, — tedaj pričakujemo, da bo zdanja vlada tudi pri ljudskih šolah odstranila, kar naš napredek zavira.

Jaz bi tedaj rekel, da vlada nima slabih namenov, ako je to novelo predložila, ter bi rekel, da smemo z mirno vestjo zdanji vladi to novelo prepustiti; ta jo bo užé tako izpeljala, da bo národom avstrijskim na korist, posebno nam Slovencem.

Če nadalje pomislimo, da imamo v državnem zboru možev, kateri imajo srce in se bodo užé potegnili za pravi napredek našega ljudstva sploh in učiteljstva, ne bom pregrešil se, če rečem, da naj „Slov. učit. društvo“ izjavi z mirno vestjo, da to reč prepusti vladi in zdanjim slovenskim národnim poslancem. (Glasovi: Dobro!)

Gosp. Brezovnik: Predno se začne o predlogu gosp. Lapajnete govoriti, dovolite mi, da v kratko naznačim stališče našega Štajerskega učiteljstva gledé nove šolske postave.

Pri občnem zboru „Slovenskega učit. društva“ rekel je naš obče štovani g. Tomšič, kakor se bere v „Učit. Tov.“ l. 1871., da smo imeli nekaj udov iz Primorja, a mnogo iz Štajerskega, a zdaj mislim, da nima društvo na vsem Štajerskem ni 3 udov, da je pa tako, vplivajo razni vzroki zunanji in notranji.

Ne bom dalje odkrival raznih vzrokov, ker se vežem na bodočnost. — Začetkom tega leta prevzel je zopet gosp. Praprotnik uredništvo „Učit. Tov.“ v svoje roke.

Štajersko učiteljstvo nadejalo se je dobrega od tega gibanja, katero se je začelo v slogu kranjskih in Štajerskih učiteljev. Naročilo se je mnogo Štajerskih učiteljev na „Učit. Tov.“, in Štajersko učiteljstvo je začelo tudi sodelovati pri tem listu. Če razmere ostanejo zanaprej, se bo s prihodnjim letom število sodelovalcev in naročnikov podvojilo; ali današnji predlog navdaja me sè strahom, in Štajersko učiteljstvo ne more s Kranjskim tako dolgo delovati, dokler ne bode gotovo, da je ono v svoji večini pripravno, delati za pravi národni napredek.

Če vam je mar sloga in vzajemnost vseh slovenskih učiteljev, treba, da vsa slovenska društva v eno združijo. Zarad tega vas prosim, nikarte danes sklepati o tej reči. Naj že bo, kakor pravi poročevalec ali kakor pravi Lapajne, da smatra to novelo za en korak bolje, ali ne izrekajte se še danes za to novelo in prepustite času, da se pokaže, ali je ta novela koristna ali pa škodljiva za razmere slovenskega ljudstva. (Dobro! Dobro!) Treba se ozirati nekaj tudi na Štajersko metropolo, na naše mnenje; torej gospodje nikarte se igrati s tako rečjo, pokažite svoje rodoljubje in počakajte vspeha, ker bodite preverjeni da vsak tak sklep, kakor ga predlagate, bi imel pogubne nasledke. Bolje je reči: Videant consules . . ., kakor pa da danes tako hitro tak sklep poprimemo.

Čast mi je torej razložiti stanovišče, katero zavzamem kot zastopnik učiteljskega društva Celjskega, nu nikarte misliti, da me je v ta namen Celjsko učiteljsko društvo volilo. Ta volitev se je zgodila pred 5 tedni, tedaj poprej, nego smo videli, da to pride na dnevni red. Izvoljen sem, da tukaj pokažem svoje rodoljubje in da z dobro

svojo voljo sodelujem s svojimi Kranjskimi tovarši. Veseli me, da bom svojim tovarišem povedal, kako smo se združili, ali se bom moral tožen vrniti domov, ker smo žalostno stvar dokončali, ker so se Kranjski učitelji izrekli zoper to, kar je Štajerskim učiteljem najdražje. To je v kratko, kar sem vam imel reči. V vaših rokah je tedaj prihodnja sloga Štajerskih in Kranjskih učiteljev. (Dobro! Živio!)

Gosp. Lapajne: Naj mi bode zdaj dovoljeno dostaviti, kar sem poprej pozabil, da bi bil omenil, kako drugi sodijo o novih šolskih odnošajih, kako drugi sodijo o tej noveli. Kaj so nemški učitelji rekli? 2000 se jih je zbralo, in so to šolsko novelo popolnoma zavrgli. Oni so sami priznali, da je v šolskeji noveli mnogo točerk praktičnih, ali proti nekaterim paragrafom so se spodtikali, in zavolj tega so jo zavrgli.

Želi se, da bode šletno šolsko obiskovanje. Pri nas še šletno ni. Vsako dete hodi le 3 — 4 leta v šolo. Dete pri nas hodi le 3 — 4 leta v šolo. Koliko dece je pri nas, ki bi hodili 8 let v šolo? Zadovoljimo se, ako hodi 6 let. Mimogrede, to je paragraf, nad katerim se jih mnogo spodtikuje. Nemški učitelji samo nekaterih paragrafov niso prevzeli; kako so češki učitelji sklenili, ne morem na tanko povedati, Mariborski učitelji so odobrili novo šolsko novelo. Pri nas se tudi lahko spotikamo nad nekaterimi postavami, ali ako pomislimo, da je marsikatera postava dobra, ali ni koristna, ako se ne da izpeljati, to velja tudi morebiti o tej noveli. Saj smo se užé tudi drugih postav strašno bali, pa ko smo videli, da so izpeljevalci ljubeznjivi, so jih v dobro národu vedeli ukreniti; tedaj upajmo, da bo tudi ta nova šolska novela prišla v taki formi na dan, da jo bomo veseli. Kaj nam pomaga, ako se na Kranjskem 8 let šola obiskuje, če bi pa vlada samo nemške šole imeti hotela. Jaz bi rekel: če imamo tako vlado, katera skrbi za pomnožitev šolske literature, s tem je več za napredek storjeno, nego če nam nemški „Schulverein“ 10 šol vstroji. Jaz bi priporočil, da z mirno vestjo to novelo prepustimo našim slovenskim poslancem.

(Konec prih.)

Novice

pa

Dr. Janez Bleiweis.

XXXV. 1877. „Dvodnevni božični prazniki niso prinesli nikakih novic in nikakih dogodeb, po katerih bi se bil spremenil položaj notranje Avstrijske politike, a tudi v obče vnanji položaj monarhije naše ne. „Mir ljudem na zemlji!“ ostal je — glas vpijočega v puščavi“.

Tako milo je zaznamenjal začetek novega leta dr. J. Bleiweis, kateri je v petintridesetem tečaju spisal na pr.: „Kako stoji z uravnavo zemljiškega davka. Bolj na drobno o zložbi zemljišč. Tudi sadnim drevesom je treba gnojiti, pa kako? O postavi za plemenske bike. Sol v kmetijstvu. O vcenitvi zemljišč z ozirom na uravnavo zemljiškega davka. Kako se dadó senožeiti zboljšati s prav majhnimi stroški. Kaj naj se iz kmetijstva uči mladina kmečkih starišev v nadaljevalnih šolah. Milost naši domači živini. Ali naj se sadna drevesa presajajo v jeseni ali v spomladi. O sljavih kravah. Pomanjkanje slame, — njega nasledki, in kako mu v okom priti. O vaganji goveje živine. O popotnih učiteljih kmetijstva. Kako odpraviti bradovice po životu goveje živine. Napake o napajani naši domače živine. Z enim vajetom voziti je velika napaka. Vodila srečnega gospodarstva. Če kmetovalce nesreče na polji zadenejo. Gospodinje včasih največe sovražnice kmetijskega napredka. Dragina govejega mesa. Ozir po Avstriji z gospodarstvenega stališča. Kako dualizem v zvezi z liberalizmom skrbi za kmeta in obrtnika, pa za nas vse. Kako konje krmiti. Kje je mavec (gips) dober, kdaj in kako. Kako naj